

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBĄ

2024-01-09 Nr. 4D-2023/1-1025
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2023 m. spalio 5 d. gavo X skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau – ir LKT) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su prašymo dėl dokumentų pateikimo nagrinėjimu (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjas skunde nurodo:

„[...] 2023-05-04 buvau pervežtas iš Švedijos Karalystės į LR atlikti man paskirtos laisvės atėmimo bausmės, Švedijos pareigūnai perdavė LR pareigūnams vaistus, pagal „Nuteistojo (perėmimo) ir konvojavimo tvarką [...]“ visi perduoti dokumentai ir nuteistojo sveikatai svarbūs vaistai protokoluojami, šio dokumento negali pateikti nei LKT [...]“. (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2023 m. spalio 12 d. raštu Nr. 4D-2023/1-1025/3D-2097 kreipėsi į Lietuvos kalėjimų tarnybos direktorių prašydama paaiškinti Skunde aprašytas aplinkybes. 2023 m. spalio 24 d. Seimo kontrolierė gavo LKT 2023 m. spalio 24 d. raštą Nr. 1S-6023, kuriame nurodoma:

4.1. „[...] nuteistasis X (toliau – Pareiškėjas) į Lietuvos kalėjimų tarnybą (toliau – LKT) dėl dokumentų kopijų pateikimo kreipėsi 2023-08-01 prašymu (reg. 2023-08-03, Nr. 2G-1785), į kurį atsakymas pateiktas LKT 2023-08-18 raštu Nr. 2S-1830 (kopijos pridedamos).[...]“

4.2. „[...] dėl prašomų dokumentų LKT 2023-08-18 atsakyme Nr. 2S-1830 Pareiškėjui nurodoma, kad „visi dokumentai, susiję su nuteistojo sveikata, teisės aktų nustatyta tvarka, turi būti saugomi Asmens sveikatos istorijoje. Jeigu tai yra dokumentai, kurie buvo naudojami konvojavimo metu, gali būti įsegti į Jūsų asmens bylą. Dėl Jums reikiamų dokumentų maloniai prašome kreiptis į kalėjimo, kuriame atliekate laisvės atėmimo bausmę, PASPS specialistus arba į Resocializacijos skyriaus specialistą, atsakingą už Jūsų būrį“. Patikrinus dokumentų valdymo sistemą, nustatyta, kad nėra duomenų, jog Pareiškėjas dėl dokumentų kopijų būtų kreipęsis į nurodytus darbuotojus. Atsižvelgiant į tai, LKT turimais duomenimis, dokumentų kopijos Pareiškėjui pateiktos nebuvo.“

Tyrimui reikšmingos Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatos

5. *Viešojo administravimo įstatymo* (toliau – VAI):

3 *straipsnis* – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...]; 13) vieno langelio. Šis principas reiškia, kad asmeniui informacija suteikiama, prašymas ar skundas priimamas ir atsakymas į juos pateikiamas vienoje darbo vietoje. Prašymą ar skundą nagrinėja ir informaciją iš savo struktūrinių padalinių, pavaldžių subjektų, prirėikus ir iš kitų viešojo administravimo subjektų gauna pats prašymą ar skundą nagrinėjantis ir administracinį sprendimą priimančias viešojo administravimo subjektas, neįpareigodamas tai atlikti prašymą ar skundą padavusio asmens.“

11 *straipsnis* – „1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles“.

6. *Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (toliau – Taisyklės), 1 punktas* – „Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklės (toliau – Taisyklės) reglamentuoja prašymų ir skundų nagrinėjimą ir asmenų aptarnavimą viešojo administravimo subjektuose, taip pat subjektuose, kurie teikia viešąsias paslaugas ir nagrinėja prašymus ir skundus dėl šių viešųjų paslaugų (toliau – institucijos)“.

7. *Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2022 m. rugsėjo 7 d. įsakymas Nr. 1R-303 „Dėl Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pavaldžių biudžetinių įstaigų reorganizavimo“*:

„Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.96 straipsniu ir 2.97 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo 14 straipsnio 12 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. liepos 20 d. nutarimą Nr. 769 „Dėl sutikimo reorganizuoti Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pavaldžias biudžetines įstaigas“: 1. Reorganizuoju Alytaus pataisos namus, Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Mokymo centrą, Kauno tardymo izoliatorių, Laisvės atėmimo vietų ligoninę, Marijampolės pataisos namus, Panevėžio pataisos namus, Pravieniškių pataisos namus-atvirąją koloniją, Šiaulių tardymo izoliatorių ir Vilniaus pataisos namus jungimo būdu, juos prijungiant prie Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, kuriam pereina visos reorganizuojamų Alytaus pataisos namų, Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Mokymo centro, Kauno tardymo izoliatoriaus, Laisvės atėmimo vietų ligoninės, Marijampolės pataisos namų, Panevėžio pataisos namų, Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos, Šiaulių tardymo izoliatoriaus ir Vilniaus pataisos namų teisės ir pareigos ir kurio pavadinimas po reorganizavimo – Lietuvos kalėjimų tarnyba.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo* (toliau – LVAT) nutartys:

8.1. 2021 m. gruodžio 8 d. administracinės bylos Nr. eA-3183-789/2021 nutartyje LVAT konstatavo:

„Valstybės institucijoms, įstaigoms, pareigūnams ir kitiems atitinkamus įgaliojimus turintiems asmenims kykla pareiga vadovautis Viešojo administravimo įstatyme įtvirtintais gero viešojo administravimo, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia principais. Valdžios institucijos, siekdamos įgyvendinti gero viešojo administravimo principą, užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių bei privataus asmens, kaip silpnesnės santykio su viešąja administracija šalies, apsaugą, privalo bet kurioje situacijoje vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių faktinių aplinkybių visumą (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2014 m. kovo 4 d. nutartį

administracinėje byloje Nr. A552-385/2014, 2017 m. balandžio 10 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-322-552/2017, 2017 m. spalio 26 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-4221-502/2017). Atsakingo valdymo (gero administravimo) principas įtvirtina viešojo administravimo subjekto pareigą imtis aktyvių veiksmų (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. liepos 31 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1547-502/2015). Iš gero administravimo principo išplaukia, kad valstybės institucijos, priimdamos administracinius sprendimus (vykdydamos valdžios funkcijas), privalo dirbti rūpestingai (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. sausio 8 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-1-502/2015, 2015 m. kovo 26 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A-1069-502/2015)“.

8.2. 2013 m. gruodžio 2 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. A520-2473/2013 LVAT konstatavo, kad valstybės institucijos turi veikti „kaip bonus pater familias, t. y. apdairiai ir rūpestingai“.

9. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo* praktika, taikant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo normas (pritarta Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų 2016 m. birželio 1 d. pasitarime):

„5.8. [...] Gerojo viešojo administravimo (atsakingo valdymo) principas apima ne tik teisę į pagrįsto sprendimo priėmimą, bet ir teisę efektyviai ginti (įgyvendinti) savo teises. Šiuo aspektu paminėtina administracinė byla Nr. A602-658/2013, kurioje buvo sprendžiamas klausimas dėl atsakovo sprendimo atsisakyti išduoti pareiškėjui statybą leidžiantį dokumentą teisėtumo. Byloje nustatyta, kad atsakovas vietoj to, kad priimtų motyvuotą ir aiškų atsakymą į pareiškėjo prašymą išduoti statybos leidimą, nukreipė pareiškėją į savo struktūrinį padalinį, kad pastarasis parinktų kitą statybos vietą. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo vertinimu, toks atsakovo pasiūlymas kreiptis į Plėtros planavimo skyriaus vyriausiąjį specialistą, be kita ko, nesiderino su gero viešojo administravimo (atsakingo valdymo) principu, apimančiu ne tik teisę į pagrįsto sprendimo priėmimą, bet ir teisę efektyviai ginti (įgyvendinti) savo teises. Pagal Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalį valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, o Viešojo administravimo įstatymas 3 straipsnyje vienu iš viešojo administravimo principų įvardija „vieno langelio“ principą. Minėtasis principas suponuoja, jog prašymą nagrinėja ir informaciją iš savo administracijos padalinių, pavaldžių subjektų, prireikus – ir iš kitų viešojo administravimo subjektų gauna pats prašymą nagrinėjantis ir administracinį sprendimą priimančias viešojo administravimo subjektas, neįpareigodamas tai atlikti prašymą, skundą ar pranešimą padavusį asmenį (žr. 2013 m. balandžio 22 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A602-658/2013).“

Tyrimo išvados

10. Skunde rašoma, kad Pareiškėjas kreipėsi į LKT su prašymu, kad būtų pateikti jo prašomi dokumentai ir prašymas nebuvo išnagrinėtas, dokumentai nepateikti.

11. LVAT savo praktikoje pabrėžia, kad valdžios institucijos, siekdamos įgyvendinti gero viešojo administravimo principą, užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių bei privataus asmens, kaip silpnesnės santykio su viešąja administracija šalies, apsaugą, privalo bet kurioje situacijoje vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių faktinių aplinkybių visumą. Atsakingo valdymo (gero administravimo) principas įtvirtina viešojo administravimo subjekto pareigą imtis aktyvių veiksmų, o priimant administracinius sprendimus (vykdant valdžios funkcijas) valstybės institucijos turi veikti apdairiai ir rūpestingai (šios pažymos 7.1 ir 7.2 papunkčiai).

12. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas į LKT dėl dokumentų pateikimo kreipėsi 2023 m. rugpjūčio 1 d. su prašymu (reg. 2023-08-03, Nr. 2G-1785), į kurį LKT atsakymą pateikė 2023 m. rugpjūčio 18 d. raštu Nr. 2S-1830. Pareiškėjui LKT pateiktame atsakyme nurodo, kad „[...]“

visi dokumentai, susiję su nuteistojo sveikata, teisės aktų nustatyta tvarka, turi būti saugomi Asmens sveikatos istorijoje. Jeigu tai yra dokumentai, kurie buvo naudojami konvojavimo metu, gali būti įsegti į Jūsų asmens bylą. Dėl Jums reikiamų dokumentų maloniai prašome kreiptis į kalėjimo, kuriame atliekate laisvės atėmimo bausmę, PASPS specialistus arba į Resocializacijos skyriaus specialistą, atsakingą už Jūsų būrį [...]“. LKT Seimo kontrolieriui taip pat paaiškino, kad patikrinus dokumentų valdymo sistemą, nustatyta, kad nėra duomenų, jog Pareiškėjas dėl dokumentų kopijų būtų kreipęsis į nurodytus darbuotojus, todėl, LKT turimais duomenimis, dokumentų kopijos Pareiškėjui pateiktos nebuvo.

Pažymėtina, kad LKT, nagrinėdama pareiškėjų kreipimusis, kaip viešojo administravimo subjektas, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis VAI ir viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, be kitų, ir vieno langelio principo, kuris reiškia, kad asmeniui informacija suteikiama, prašymas ar skundas priimamas ir atsakymas į juos pateikiamas vienoje darbo vietoje. Nuo 2023 metų sausio 1 dienos LKT perėmė visus pataisos namų ir tardymo izoliatorių įsipareigojimus bei funkcijas, taigi, visi šiuo metu veikiantys kalėjimai yra LKT struktūriniai padaliniai (šios pažymos 8 punktas). Prašymą ar skundą nagrinėja ir informaciją iš savo administracijos padalinių, pavaldžių subjektų, prireikus – ir iš kitų viešojo administravimo subjektų gauna pats prašymą ar skundą nagrinėjantis ir administracinį sprendimą priimantis viešojo administravimo subjektas, neįpareigodamas to atlikti prašymą ar skundą padavusio asmens.

Seimo kontrolierė atkreipia LKT atsakingų pareigūnų dėmesį į tai, kad LKT pareigūnai, nustatę, jog prašomi Pareiškėjo dokumentai galimai yra saugomi asmens byloje, turėjo vadovautis gero administravimo principu ir elgtis rūpestingai, o ne liepti Pareiškėjui papildomai su nauju prašymu kreiptis į kalėjimą (LKT padalinį), kuriame atlieka laisvės atėmimo bausmę. Be kita ko, LKT privalėjo vadovautis ir vieno langelio principu, įpareigojančiu asmens kreipimąsi išnagrinėti iš esmės vienoje darbo vietoje, todėl prašymo nukreipimas konkrečiam struktūriniam padaliniui (šiuo atveju Pravieniškių 2-ajam kalėjimui) yra LKT pareiga, kuri neturi būti perkeliama pareiškėjams.

Šioje pažymoje nustatytos aplinkybės leidžia teigti, kad nagrinėjamu atveju LKT pareigūnai savo veikloje nesivadovavo atsakingo valdymo (gero administravimo) bei vieno langelio principais.

13. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, ir vertinant LKT pareigūnų veiksmus atsakant pareiškėjui į prašymą, galima konstatuoti, jog LKT, pateikdama atsakymą Pareiškėjui, nesivadovavo atsakingo valdymo (gero administravimo) bei vieno langelio principais, nesiėmė aktyvių veiksmų ir neveikė apdairiai ir rūpestingai, todėl Skundas dėl LKT pareigūnų veiksmų (neveikimo), nagrinėjant Pareiškėjo prašymą dėl dokumentų pateikimo, pripažįstamas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

14. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su Pareiškėjo prašymo dėl dokumentų pateikimo nagrinėjimu, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

15. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 ir 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Kalėjimų tarnybos direktoriui rekomenduoja:

15.1. išnagrinėti iš naujo Pareiškėjo 2023 m. rugpjūčio 1 d. prašymą (reg. 2023-08-03, Nr. 2G-1785);

15.2. užtikrinti, kad pareigūnai elgtųsi apdairiai ir rūpestingai bei vadovautųsi vieno langelio principu.

Primenama, kad Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė